

ОБЩ ПОГЛЕД ВЪРХУ ГАГАУЗКИТЕ НАРОДНИ ЧЕТИРИСТИШИЯ „МААНИ”

Лариса Баурчулу

Софийски университет „Св. Климент Охридски”

„Маана” е къса четиристишна гагаузка народна песен. Тя, заедно с дългите песни „тюркю”, все още се изпълнява и може да бъде записана в наши дни. „Мааните” са служили често за основа на множество други песни: обредни, трудови, игрови и пр. Обикновено, песните от този вид имат седмосричен (по-рядко осмосричен) размер и се римуват по схемата ААБА. Срещат се и други схеми на римуване ААББ, АБАБ, АААА и пр. Всеки стих от четиристишието се разделя на две части с цезура след третата или след четвъртата сричка на думата (3+4 или 4+3 или 2+5). Цезурата най-често се нарушава в третия, неримувания стих на четиристишието. Той подготвя и прехода към основната мисъл, изразена в последния стих на песента.

Пример:

Ах, дере, / узун дере, (3+4) а
Гьолгеси / серин дере. (3+4) а

Бени йарден / айъран, (4+3) б
Бой версин / кара йере.(3+4) а

Превод на български език:

Ах, дере, дълго дере,
Сянката ти е студена.
Който ме отделя от либето ми,
Да легне в черната земя.

Главен художествен похват в песните „маани” е художествено-синтактическият паралелизъм, изграден въз основа на съответствието между явления от природния свят, които се изобразяват в първите два стиха на песента и явления от човешкия живот, изобразени във вторите два стиха. Други основни стилистични похвати на припевките „маани” са: обръщенията към природни явления, предмети и хора; реторичните въпроси; диалогичната форма (реплики от мома към момък и обратно) и пр. Устният характер на жанра, импровизационният му характер обуславят и употребата на определен брой постоянни епитети, преминаващи от песен в песен – „красива мома”, „бяло лице” (на мома), „червени бузи”, „черен кон”, „шарена птица”, „бял карамфил” и др.

Основните теми на късите четиристишия „маани” са любовта, раздялата, любовната мъка, т.е. отношенията между младите хора и различни прояви в семейно-битовата сфера. Реалистичността на песните и големият брой варианти, чрез които те съществуват, се определят от тяхната къса мобилна форма, експресивно изпълнение и богата тематика. Хуморът също е един от характерните белези на тези песни. В подобни „маани” образният паралелизъм често се разрушава, отстъпвайки място на реалистични сцени от бита, което свидетелства за по-късната поява на тези песни.

„Мааните” се пеят без музикален съпровод, но нерядко са съпровождали хора и игри. Изпълнявани една след друга, те често образуват своеобразен цикъл. Обикновено имат двуделен размер (2/4 или 4/4) и правилен ритъм. Мелодиите на „мааните” не са сложни и, като правило, се разполагат на четири стиха.

Проучването на тематичните, художествените и поетичните особености на жанра „маани” ще помогне да се направи негова цялостна и обстойна характеристика, за да се изяви своеобразието му в съпоставка с подобни жанрови форми у народите, които някога са контактували с гагаузите и са повлияли върху тяхната песенна култура.

ИСПОЛЗВАНА ЛИТЕРАТУРА

Буджактан сеслар. Сост. Д. Танасоглу. Кишинев, 1959.

Гагауз фольклору. Сост. Н. Бабоглу. Кишинев, 1969.

Мошков, В. Наречия бессарабских гагаузов. В: Образцы народной литературы тюркских племен, т. 10, СПб, 1904.

Покровская, Л. Народные песни гагаузов Молдавии и Украины. М., 1966. (Доклад на I Международном конгрессе исследований Балкан и Юговосточной Европы в г. София, 1966).

Хамраев, М. К. Основы тюркского стихосложения. Алма-Ата, 1963.